ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-4

The Current State and Development Prospects of Teaching Information Technology in Medicine

Состояние и перспективы развития преподавания дисциплины «Информационные технологии в медицине»

TIBBIYOTDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI FANINI O‘QITISH HOLATI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

Egamov Sultonjon Malikovich
Toshkent tibbiyot akademiyasi,
Biotibbiyot muhandisligi, informatika va biofizika kafedrasi assistenti.
Toshkent, Uzbekistan

Annotatsiya: Maqolada tibbiyot ta’limida axborot texnologiyalari (AT) fanini o‘qitishning hozirgi holati, duch kelinadigan muammolar va istiqbolli yo‘nalishlar tahlil qilinadi. Zamonaviy davrda tibbiyot sohasida ATdan foydalanish kengayib bormoqda, ammo ta’lim jarayonida bu fan yetarlicha chuqur o‘rganilmaydi yoki an’anaviy dasturlarga qo‘shimcha sifatida qaraladi.

Asosiy muammolar qatoriga malakali o‘qituvchilar etishmasligi, zamonaviy dasturiy va apparat resurslarining yetishmovchiligi, shuningdek, talabalarning dasturlash va ma’lumotlar tahlili asoslarini bilmasligi kiradi. Shu bilan birga, sun’iy intellekt (AI), telemeditsina, virtual va kengaytirilgan realitet (VR/AR) kabi sohalarning rivojlanishi tibbiyot ta’limida AT fanini o‘qitishning yangi usullarini taklif etmoqda.

Maqolada shuningdek, ATni tibbiyot ta’limiga integratsiya qilish uchun takliflar, jumladan, o‘quv dasturlarini yangilash, xalqaro hamkorlikni rivojlantirish va amaliy loyihalarga e’tiborni kuchaytirish masalalari ham yoritilgan. Natijada, AT fanini samarali o‘qitish orqali tibbiyot sohasida yangi kadrlar tayyorlash va sog‘liqni saqlash tizimini rivojlantirish mumkinligi ta’kidlanadi.

Kalit so‘zlar: tibbiyot ta’limi, axborot texnologiyalari, sun’iy intellekt, telemeditsina, raqamli simulyatsion muhit, ma’lumotlar tahlili.

Аннотация: В статье анализируется текущее состояние преподавания дисциплины «Информационные технологии (ИТ)» в медицинском образовании, а также существующие проблемы и перспективные направления развития. В современную эпоху использование ИТ в медицине становится всё более распространённым, однако в образовательном процессе эта дисциплина часто изучается недостаточно глубоко или рассматривается лишь как дополнительный компонент к традиционным программам.
К числу основных проблем относятся нехватка квалифицированных преподавателей, дефицит современных программных и аппаратных ресурсов, а также слабое знание студентами основ программирования и анализа данных. Вместе с тем развитие таких направлений, как искусственный интеллект (ИИ), телемедицина, виртуальная и дополненная реальность (VR/AR), предлагает новые подходы к преподаванию ИТ в медицинском образовании. В статье также рассматриваются предложения по интеграции ИТ в медицинское образование, включая обновление учебных программ, развитие международного сотрудничества и усиление внимания к практическим проектам. В результате подчёркивается, что эффективное преподавание ИТ способствует подготовке новых кадров в сфере здравоохранения и развитию системы здравоохранения в целом.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-4

Ключевые слова: медицинское образование, информационные технологии, искусственный интеллект, телемедицина, цифровая симуляционная среда, анализ данных.

Abstract:

This article analyzes the current state of teaching the subject of Information Technology (IT) in medical education, the challenges encountered, and promising future directions. In the modern era, the use of IT in the medical field is expanding rapidly, yet in the educational process, the subject is often not studied in depth or is seen merely as a supplement to traditional curricula.

Key issues include a shortage of qualified instructors, a lack of modern software and hardware resources, and students' insufficient knowledge of programming and data analysis. At the same time, the development of areas such as artificial intelligence (AI), telemedicine, virtual and augmented reality (VR/AR) introduces innovative approaches to teaching IT in medical education.

The article also highlights proposals for integrating IT into medical education, including curriculum updates, the promotion of international cooperation, and increased focus on practical projects. Ultimately, it is emphasized that effective IT instruction can enhance the training of new specialists in healthcare and support the advancement of the healthcare system.

Keywords: medical education, information technology, artificial intelligence, telemedicine, digital simulation environment, data analysis.

Zamonaviy tibbiyot sohasida axborot texnologiyalari (AT) qo‘llanilishi tobora keng tarqalmoqda. 2020-yildan boshlab global pandemiya sharoitida telemeditsina, sun'iy intellekt asosidagi diagnostika tizimlari va elektron sog‘liqni saqlash yozuvlari kabi texnologiyalarning ahamiyati keskin oshgan. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti (WHO) ma'lumotlariga ko‘ra, 2023-yilga kelib rivojlangan mamlakatlarning 85% tibbiyot muassasalarida elektron tibbiy yozuvlar tizimi joriy etilgan.

O‘zbekistonda ham “Raqamli sog‘liqni saqlash” dasturi doirasida muhim ishlar amalga oshirilmoqda. 2022-yilda qabul qilingan “Sog‘liqni saqlash tizimini yanada takomillashtirish to‘g‘risida” gi qarorda tibbiyot sohasida raqamli texnologiyalarni joriy etish ustuvor yo‘nalishlardan biri sifatida belgilandi. Biroq, bu sohada malakali mutaxassislarning yetishmasligi jiddiy muammo bo‘lib qolmoqda.

Tibbiyot ta'limida axborot texnologiyalari fanini o‘qitishning hozirgi holatini tahlil qilish zarurati quyidagi omillardan kelib chiqadi:

1. Texnologik taraqqiyot - har yili tibbiyot sohasida yangi dasturiy mahsulotlar va apparat yechimlar paydo bo‘lishi;
2. Ishchi kuchiga talab - sog‘liqni saqlash tizimi uchun AT sohasida bilimli mutaxassislarga bo‘lgan ehtiyojning o‘sishi;
3. Xalqaro standartlar - tibbiyot ta'limida qo‘llaniladigan AT dasturlarining Jahon standartlariga mosligi talabi;
4. Amaliy ahamiyat - talabalarning kelajakdagi kasbiy faoliyatida AT bilimlarini qo‘llash imkoniyatlari.

Mazkur maqolada O‘zbekiston va xorijiy mamlakatlardagi tajribalarni solishtirma holda, tibbiyot ta'limida AT fanini o‘qitishning hozirgi holati, duch kelinayotgan muammolar va istiqbolli yo‘nalishlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda so‘nggi 5 yil ichida nashr etilgan ilmiy ishlar, statistik ma'lumotlar va amaliy tajribalarga tayanilgan holda, mavjud tizimni takomillashtirish bo‘yicha amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-4

Tibbiyot ta’limida AT fanini o‘qitishning hozirgi holati

Hozirgi davrda tibbiyot ta’limida axborot texnologiyalari fanini o‘qitish tizimi quyidagi jihatlarni o‘z ichiga oladi.

O‘quv dasturlari va o‘quv rejalari

Asosiy fanlar: Tibbiyot axborot tizimlari, klinik qaror qabul qilish tizimlari, telemeditsina asoslari;

Ta’lim standartlari: O‘zbekistonda 2021-yilda qabul qilingan yangi ta’lim standartlarida AT fanlariga 120 soatdan ortiq vaqt ajratilgan;

Xalqaro tajriba: AQSh va Yevropa universitetlarida bu fanlarga 200-250 soat ajratiladi.

O‘qitish metodlari

An’anaviy usullar:

- Nazariy ma’ruzalar (70%);
- Amaliy mashg‘ulotlar (30%).

Innovatsion yondashuvlar:

- raqamli simulyatsion muhitlari;
- MOOC platformalari;
- Gamifikatsiyalashgan o‘quv dasturlari.

Infratuzilma holati

Ijobiy jihatlar:

- 2023-yil holatiga ko‘ra, 15 ta tibbiyot universitetida virtual laboratoriyalar joriy etilgan;
- “Tibbiyot.city” elektron platformasi ishga tushirilgan.

Kamchiliklar:

- Faqat 40% talabalar zamonaviy dasturiy vositalardan foydalanish imkoniyatiga ega;
- Qishloq joylardagi filiallarda texnik jihozlarning yetishmasligi.

Kadrlar tayyorlash tizimidagi nuqsonlar

Mutaxassislarning kamligi:

- Faqatgina 28% AT o‘qituvchilari amaliy tajribaga ega;
- Har yili 150 nafar AT mutaxassisiga ehtiyoj bor, ammo 50 nafargina tayyorlanmoqda.

Moddiy-texnik bazaning yetishmasligi

Moliya muammolari:

- Bir virtual reallik simulyatorining o‘rtacha narxi $15,000;
- Universitetlarning 64% AT jihozlarini yangilash uchun mablag‘ yetishmaydi.

Ta’lim mazmunidagi kamchiliklar

Dasturlarning amaliyotdan uzokligi:

- Fanlarning 60% faqat nazariy bilimlar bilan chegaralangan;
- Faqat 5 ta universitetda haqiqiy klinik ma’lumotlar bilan ishlash imkoniyati mavjud.

Ta’lim jarayonini takomillashtirish

Amaliy yo‘nalishni kuchaytirish:

- Har bir talaba uchun 100 soatlik amaliy mashg‘ulotlarni joriy etish;
- Klinik staj davrida AT dan foydalanishni majburiy qilish.

Xalqaro hamkorlikni rivojlantirish

Xalqaro sertifikat dasturlarini joriy etish (CISCO, Microsoft tibbiyot sertifikatlari).

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-4

Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish

Sun'iy intellekt platformalari:

- IBM Watson tibbiyot platformasini o'quv jarayoniga kiritish;
- Raqamli simulyatsion muhitda jarrohlik amaliyotlarini o'tkazish imkoniyatini yaratish.

Moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish

Investitsiyalarni jalb qilish:

- Davlat-xususiy sheriklik dasturlarini ishlab chiqish
- Xalqaro grantlar va loyihalardan foydalanish

Amaliy natijalar va ularning ta'siri

Quyidagi jadvalda taklif etilayotgan chora-tadbirlarning kutilayotgan samaralari ko'rsatilgan:

Chora-tadbirlar	Qisqa muddatli ta'sir (1-2 yil)	Uzoq muddatli ta'sir (3-5 yil)
Amaliyotni kuchaytirish	Talabalarning amaliy ko'nikmalari 40% oshadi	Bitiruvchilarning 90% AT dan samarali foydalanishi
Xalqaro dasturlar	5 ta qo'shma dastur ishga tushiriladi	Har yili 100 dan ortiq mutaxassis tayyorlash
Zamonaviy texnologiyalar	10 ta universitetda raqamli simulyatsion muhit laboratoriyalari paydo bo'ladi	Tibbiyot sohasida raqamli transformatsiya boshlanadi

Ushbu chora-tadbirlarni amalga oshirish natijasida O'zbekistonda tibbiyot ta'limi sifatining sezilarli darajada oshishi, shuningdek, sog'liqni saqlash tizimida axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish darajasining yuksalishi kutilmoqda.

Xulosa va takliflar

Tibbiyot sohasida axborot texnologiyalari (AT) fanini o'qitish zamonaviy tibbiyot taraqqiyotining muhim omili hisoblanadi. Hozirgi vaqtda bu yo'nalishda jadal rivojlanishlar bo'lishiga qaramay, ta'lim jarayonida hali ham dasturiy ta'minot va texnik resurslar yetishmasligi, malakali o'qituvchilar kamligi, an'anaviy o'qitish usullarining saqlanib qolishi kabi muammolar mavjud.

Kelajakda sun'iy intellekt (AI), masofaviy tibbiy konsultatsiyalar, raqamli simulyatsion muhit, shuningdek, bioinformatika kabi sohalarning yanada rivojlanishi bilan tibbiyot ta'limida AT fanini o'qitish samaradorligi oshadi. Buning uchun quyidagi choralarni ko'rish zarur:

1. **O'quv dasturlarini yangilash** – AT fanlarini chuqur va amaliy yo'nalishda o'qitish.
2. **Xalqaro hamkorlikni rivojlantirish** – chet el universitetlari va ilmiy markazlar bilan qo'shma loyihalar olib borish.
3. **Zamonaviy laboratoriyalar va simulyatsion tizimlarni joriy etish** – talabalarga amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish imkoniyatini berish.
4. **Malakali kadrlar tayyorlash** – AT va tibbiyotni qamrab olgan multidisiplinar mutaxassislarni shakllantirish.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

Natijada, tibbiyot ta’limida AT fanini sifatli o‘qitish nafaqat yangi avlod shifokorlarini zamonaviy texnologiyalar bilan tanish ettirish, balki butun sog‘liqni saqlash tizimini raqamli transformatsiya qilish uchun ham asos bo‘ladi.

O‘quv muassasalari, ilmiy markazlar va sog‘liqni saqlash tashkilotlari hamkorlikda AT sohasidagi yangi yutuqlarni joriy etishga, talabalar va o‘qituvchilar uchun qo‘shimcha malaka oshirish kurslarini tashkil etishga e’tibor qaratishlari kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Raxmatov, A., Buribayev, B., Buriboyev, A., Otabekov, A., & Egamov, S. (2020). ABOUT PROBLEMS OF MATHEMATICAL MODELING OF DEVELOPMENT OF CHILDREN’S SPORTS IN REGIONS. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
2. Elmurotova, D., Arzikulov, F., Egamov, S., & Isroilov, U. Organization of direct memory access. *Intent Research Scientific Journal-(IRSJ), ISSN (E)*, 2980-4612.
3. Akbar, K., & Sulton, E. CLOUD TECHNOLOGY//Galaxy International Interdisciplinary Research Journal.–2021. *T*, *9*, 458-460.
4. Egamov, S. (2020). O'quv jarayoniga zamonaviy innovatsion texnalogiyalarni joriy etish: muammo va yechimlar. *Архив Научных Публикаций JSPI*.
5. Turapov, U. U., Isroilov, U. B., Raxmatov, A., Egamov, S. M., & Isabekov, B. I. (2024). Splay-Method of Model Acquisition Assessment. *International Journal of Trend in Scientific Research and Development*, *5*(1), 934-936.
6. Malikovich, E. S. (2024). IMPROVING THE METHODOLOGY OF TEACHING THE BASICS OF PROGRAMMING IN A VISUALIZED ENVIRONMENT. *IMRAS*, *7*(1), 168-173.
7. Халиков, А., Эгамов, С., & Норматов, Ж. (2022). Виртуальные образовательные технологии в информатике. *Общество и инновации*, *3*(4/S), 109-113.
8. Халиков, А., Эгамов, С., & Норматов, Ж. (2022). Понятие графической информации и ее сущность. *Общество и инновации*, *3*(4/S), 163-168.
9. Egamov, S. (2020). EPRA International Journal of Research and Development (IJRD). *Архив Научных Публикаций JSPI*.